

Učiteljski Tovariš.

Glasiilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Vsebina: „Poštene besede poštenih učiteljev.“ — Odmev. — Dopisi. — Društveni vestnik. — Vestnik. — Listnica uredništva. — Uradni razpisi učiteljskih služeb. — Inserati.

„Poštene besede poštenih učiteljev.“

„In oglasila sta se dva vplivna učitelja o sedanjem postopanju naprednega učiteljstva napram krščansko (?) mislečemu učiteljstvu.“

Tako poje v slovesnem tonu neki klerikalni list. Prepisal je namreč ta list izjavo tovariša Vinkota Vaudo iz Veržeja pri Ljutomeru in Antona Kosija iz Središča, katera sta pisala izjavi v — „Sl. Učitelja“.

Komur se zljubi brati dolgočasni ta katehetovski list, lahko bere tudi izjavi ali kakor pravi omenjeni klerikalni list: „poštene besede poštenih učiteljev“, in to z ozirom, ker je ostalo napredno učiteljstvo v ogromni premoči — nepošteno. S tovarišem Vaudo se ne bode nihče prepiral, ker je za odgovor na njegova vprašanja 1. škoda časa, 2. škoda papirja, 3. škoda črnila in 4. ker uživa že delj časa uradni dopust, mu damo dopust i mi, da ga uživa v neskaljenem „prepričanju“ ter brez ozira na nas preobrača svoje kozolce po „Sl. U.“, dokler bodo klerikalni duhovniki pri volji, vzdrževati ta list. Za Vaudo punctum!

Pač pa hočemo izpregovoriti par besedi glede tov. Kosija. Sodeč ga po njegovih spisih, v katerih je tudi kaj pametnega, upamo, da se da govoriti ž njim pametna — stanovska — beseda.

Ni nam pa tukaj v mislih Kosi pisatelj in vinogradnik, temveč Kosi kot učitelj.

Prav redki so še med učiteljstvom tisti zagovorniki tiste lepe sloge med klerikalnimi duhovniki in med naprednim učiteljstvom, pri kateri igra slednje vlogo — hlapca. Ti redki zagovorniki si slikajo idealno lepe podobe, ki bi izhajale iz resničnega, odkritega in enakopravnega prijateljstva med duhovščino in učiteljstvom, a ne vidijo pri tem tistih temnih senc, ki jih te njihove namišljene ponazorjene podobe v zadnjih ali poslednjih letih mečejo pred naše oči. In ravno s temi odnošaji računa napredno učiteljstvo in ravno te temne sence so nas postavile na stališče, na katerem se nahajamo danes.

Tudi tiste raritete med učiteljstvom, ki slišijo na ime žlindra, tudi tisti vse to vidijo, a ker imajo postranske namene, zato delajo drugače, kakor bi bilo pričakovati. Tudi naš tovariš Kosi vidi vse, kaj počno neprijatelji šole in učiteljstva in pričakovati bi bilo tudi od njega kot posebno bistrovidnega učitelja, da bi niti za hipec ne mislil, biti tu, biti tam.

Iz njegove izjave posnamemo, da ga je privedlo do sem, ker se je bilo žalilo njegovo osebo in to vkljub temu, da se mu je zadoščenje lojalno dalo. Res čudno, da s takim vzrokom nastopi v nasprotnem taboru in tukaj skuša in upa oškodovati našo organizacijo za nekaj udov. Poglejte nasprotnike! Koliko imajo med seboj skrivnih, prikritih rabuk, katerih ne obešajo takoj na veliki zvon, ker vedo, da bi škodilo stranki, katere udje so sami. Slednjič pa, če je kdo razžaljen osebno toliko, da mu ni mogoče drugače, kakor da se odtegne iz dosedanje pozicije, vendar ni to možato, da brez vsega družega utemeljevanja postane orodje dosedaj nasprotne stranke. Če tovarišu K. ne ugaja tudi to, ker ljubljanskemu škofu učiteljstvo in njega voditelji več ne nazdravljajo, je jako čudno, da on to kot učitelj navaja za njemu nevšečen uzrok. Ko se je pred triinpol leti nazdravljalo škofu, tedaj je bilo to za takratnega škofa popolnoma na mestu in učiteljstvo oziroma njegovi voditelji so pokazali, da niso nasprotni njemu kot cerkvenemu dostojanstveniku in kakor je bilo presoditi takrat, pravemu prijatelju šole in učiteljstva. Toda bili smo priča in naše uho je slišalo, ko so se raz vseh kranjskih lec opetovano brali ravnoistega škofa pastirski listi, ki so proglašali, ljudsko šolo za brezversko in ljudstvu pogubno in učiteljstvo kot zapeljivce ljudstva.

Pa ne samo to. Ravno isti dostojanstvenik dovoljuje, da se po klerikalnih duhovnikih preganja in denuncira učiteljstvo. Ravno isti dostojanstvenik je dal svoje ime in s pastirskimi listi se vnelal za tistega poslanca, katerega ime imenuje vsak učitelj z zaničevanjem, ker je isti proglašal šolo za prokletstvo.

To vse in še mnogo drugega nas je oddaljilo od takih nazdravljanj kakor pred triinpol leti.

Tovariš K. nam mora dati povsem prav, če ni tudi on zaslepljen od prahu 16% žlindre.

Vzemimo pa tudi, da bi bil on v resnici še tako osebno napadan, čemu se on čudi, če je napredno učiteljstvo izvajalo konsenkvence v svojem nastopanju, ko tovariš K. tudi hoče izvajati taiste vsled žaljenja! Menda je bilo žaljenje vsega učiteljstva in šole veliko bolj upijočee kakor pri K.

Sicer pa je in mora biti nam prav, če tovariš — učitelj Kosi poda svojo pisateljsko roko očitno klerikalni stranki, da zapleše z njo najbolj ginljiv ringaraja na prihodnjem obč. zboru Slomškarjev v „Kat. domu“. Čudno se bode videlo učitelja Kosija, ki je vnet za napredek, v tisti družbi,

ki zahteva: Šolski pouk naj se skrči, ne ustanavlja naj se novih šol, učiteljstvu naj se pristriže naobraževanje (Kosi je bil v Wolfsbergu), učiteljstvo naj bode zadovoljno [s svojim gmotnim položajem, šolski zakoni naj se spremene v svrhu, da dobi cerkev ozir. duhovščina učiteljstvo pod kuratelo, ker je vera v nevarnosti, naj se pomnoži število tedenskih ur za verouk, katerega naj poučujejo učitelji, ker je linški škof dr. Doppelbauer utemeljil, da je poljski kralj Jan Sobieski stregel pred bitko pri Dunaju pri maši, tedaj naj tudi učitelji oblečejo cerkovniško krilo in s prižigalnikom v roki opravljajo službo cerkvenika, kar bi se tudi dr. Kreku dopadlo, dalje naj učiteljstvo ploska na zborovanjih, na katerih se bode ljudska šola sramotila itd. itd.

Vse te točke so silno vabljive (?) za vsakega naprednega učitelja, da se pridruži njim, ki to zahtevajo.

Vendar pa kakor poznamo svoje napredno tovarištvo, ne bode šlo na lim, ne Šlomškovi zvezi, niti komu drugemu. Gosp. Kosi, to niso napadi, to je sama čista istina, čeravno Vi tega ne boste hoteli priznati. Prosimo Vas, če boste kot učitelj sploh še kaj izjav dajali, da jih pišete v take liste, ki jih bere učiteljstvo, ne pa kateheti, če ste pa v nameni, stopiti v stopinje Jakliča, potem seveda je drugače, ker ta je sedaj v prvi vrsti konsumar, potem mlekar, potem poslanec in precej na to trabant Žlindre in še le čez dolgo, dolgo potem — učitelj.

Prihodnjič pa kaj konkretnih slučajev, ki bodo vabili učiteljstvo h klerikalcem.

Hribovski.

Odmev.

I.

Clara pacta — — —

Veleccenjeni gospod tovariši! Na Vaše prijazno pismo odgovarjamo sledeče:

O učni metodi govori § 62, odstavek 2 in 3 šolskega in učnega reda z dne 20. avgusta 1870. l. tako-le: „Stanovitna učna metoda (eine bestimmte Lehrmethode) se ne ukazuje nobenemu predmetu ljudske šole. Okrajnim in deželnim šolskim nadzornikom je pa paziti, da se učitelji ogibljejo poskušanja (Experimentieren mit Methoden), s premembami raznih metod. Privaditi se je metode, katero je potrdila vednost in dejanska izkušnja (Praxis) ter odobrila okrajna učiteljska konferencija.“ — Ministerski ukaz, z dne 8. junija 1883, števil. 10.618, IV. 3. b pa govori o koncentrični metodi in sicer: „Koncentrična metoda razdelitve učne snovi onih predmetov, ki se poučujejo v več razredih, naj se obdrži (ist beizubehalten)“. —

Tako torej zakon. Če mislite, da je Vaša metoda dobra in če Vas uči izkušnja, da dosežete ž njo dobre uspehe, Vam ni treba iste preminjati. Vendar moramo pa pripomniti, da živimo v času vsestranskega napredka, zato se kot napredni učitelji ne smemo braniti izboljšanja metode, če nam prihaja to izboljšanje od dobrohotne strani. Kakor se z vso vnemo potegujemo vedno za izboljšanje gmotnega stanja, prav tako je tudi naša sveta dolžnost, da si prizadevamo, izboljšati učno metodo in to v prvi vrsti s stališča napredka, na katerem stoji napredno učiteljstvo. Čim boljše metodo ima učitelj, tem boljše uspehe bo dosegel v šoli in čim boljši bodo pa uspehi, tem zavednejši bo postal naš narod in tem preje bo nehala gospodariti v naši deželi tista stranka, ki se boji vsakega napredka ter ji je šola „prokletstvo za ljudstvo“.

Metoda pa, katero je potrdila vednost pred dvajsetimi, tridesetimi ali še več leti kot najboljšo, dandanes ni več najboljša. Seveda, kar čez noč se pa učitelju ni mogoče privaditi boljše metode in zato je nespametno, zahtevati od starejših učiteljev, da bi se kar čez noč privadili boljši metodi. Dolžnost in naloga nadzornikov je pa, da dajo učiteljstvu kot taki in kot dobrohotni prijatelji pri inspekcijah med štirimi očmi, pri lokalnih in okrajnih konferencijah in potom odredb potrebna navodila ter se kar najbolj mogoče ogibljejo, da ne tirajo učiteljstva v disciplinarne preiskave zaradi morebitnih nepovoljnih uspehov.

Z brezobzirno strogostjo, s cepljenjem dlake in z glavo skozi zid, se pri omikanih ljudeh navadno ne doseže zaželenega namena. Šolstvu se s takim postopanjem prav nič ne koristi, posameznikom izmed učiteljstva, njih rodbinam in tudi učiteljstvu sploh pa lahko prav mnogo škoduje. V takih žalostnih in obžalovanja vrednih slučajih ni navadno nobena stranka popolnoma nedolžna; vsaka ima gotovo kolikor toliko peg in madežev na sebi. Znano je pa, kjer se drgneta kotel in lonec drug ob drugega, se navadno zdrobi lonec, zato prosimo vse v naprednem taboru stoječe učiteljstvo, da bodi vsakdo v šoli in zunaj šole cel mož, da ne bo imel nihče prilike, izpodtikati se nad nami. Prosimo tudi vsakega, kdor želi biti res napreden, da se za pouk vselej vestno pripravi.

Skušnja nas pa uči, da je laglje to svetovati, kakor pa storiti, ker veliki večini učiteljstva nedostaja v ta namen potrebnih učnih pripomočkov t. j. učil in metodičnih navodil za posamezne predmete. Učitelji smo reveži in si ne moremo sami iz svojih skromnih dohodkov priskrbeti teh pripomočkov, pač bi morali pa poskrbeti za to krajni šolski sveti. A kaj hočemo ž njimi, ker so po veliki večini šoli v nasprotnih rokah! Saj je znano, da te korporacije kot take čestokrat najbolj ovirajo redni šolski obisk, kamoli, da bi preskrbele učitelju najpotrebnejših pripomočkov za pouk. Te odnošaje bi morali naši nadzorniki pri inspekcijah in pri sestavljanju inspekcijskih poročil upoštevati. To, kar se zapiše, ostane zapisano in le težko, težko se popravi učitelju storjena krivica. „Semper aliquid haeret“. Ljudje smo vsi in vsi tudi podvrženi zmotam.

V človeški naravi je pa tudi, da se vsakdo raje in preje pripravi na boljše pot, če se mu slučajna osobna ali službena napaka razjasni prijateljsko in dobrohotno. To je torej človeku že prirojeno. Neprijazen, osoren nastop nadzornikov, disciplinarna preiskava in grožnja s kaznijo so jako opolzla sredstva za vzdrževanje nadzornikove avtoritete. V današnjih razburjenih časih, ko se mora učitelj boriti na vse strani za svoj obstanek in za mali košček vsakdanjega kruha, katerega mu pa nasprotniki šolstva tako zelo zavidajo in zagrene, da mu še ta košček nič ne tekne, v teh hudih časih tudi učiteljeva sicer mirna kri rada vskipi. Zato si nekateri naši nadzorniki tudi prizadevajo, da žive s podrejenim učiteljstvom kolegijalno in v soglasju, ter se trudijo pridobiti zaupanje, spoštovanje in ljubezen učiteljstva; saj je znano, da zaupanje vzbuja zaupanje in ljubezen pa zopet ljubezen. Zato upamo, da bo tudi nadzornik Vašega okraja prišel do tega spoznanja in prepričanja. Kdor sili z glavo skozi zid, bo najpreje samega sebe ranil!

Kakor razvidimo iz Vašega pisma, stojite tudi Vi na stališču, da se mora učitelj(ica) za pouk pripravljati, ker nas prosite, da naj Vam naznanimo primerne metodiške knjige, iz katerih bi se lahko pripravljali za pouk. Slovenskih takih

knjig, žal, nimamo. Lapajnetov „Prvi pouk“, Gabrškov „Nazorni nauk“ in pa kar je raztresenega po naših strokovnih listih, to je vse, kar imamo. Upamo pa, da se bo tudi v tem oziru kmalo obrnilo na bolje, ter prišlo temu velikemu nedostatku v našem ljudskem šolstvu čim preje v okom. Sklenjeno je že, da se bo lotila tega dela naša vrla „Slovenska šolska Matica“, katero ob tej priliki zopet kar najtopleje priporočamo vsemu učiteljstvu. Za sedaj se moramo pa slovenski učitelji zatekati k nemškim knjigam te vrste. Svetujemo Vam, da si polagoma nabavite te-le pomožne knjige:

I. Anton Böhm: **Der deutsche Sprachunterricht in der Volksschule.** (I., II., III. Teil.) Hilfsbuch zur sachlichen und sprachlichen Behandlung der Lesestücke mit Berücksichtigung des der Stufe entsprechenden Anschauungsunterrichtes.

II. Josef Ambros: **Das erste (zweite dritte, vierte, fünfte) Schuljahr (die drei letzten Schuljahre).** Methodisch-praktisches Handbuch für den Volksschulunterricht.

III. Josef Satzer-Franz Frisch: **Das erste (zweite, dritte, vierte, fünfte) Schuljahr.** Spezielle Methodik des Unterrichtes der Volksschule.

IV. Franz Frisch: **Einführung in das Lesebuch.** Eine Anleitung zur allseitigen unterrichtlichen Behandlung deutscher Lesestücke. (I., II., III. Band.)

V. Dr. W. Rein-A. Pickel-E. Scheller: **Theorie und Praxis des Volksschulunterrichtes nach Herbartischen Grundsätzen.** (I., II., III., IV. Schuljahr.)

VI. Josef Stegbauer: **Das Wissen der Volksschule.** (I., II., III. Band.)

VII. Karl Schubert: **Deutsche Lesestücke in unterrichtlicher Behandlung und Verwertung.** (I. II., III., IV., V., VI. Band.)

VIII. Eduard Blitz: **Praktische Anleitung zur Behandlung des Schreiblese- und des Anschauungsunterrichtes, wie der Lesestücke in der 1. Classe.**

IX. Karl Streng: „Anleitung zur praktischen Behandlung des ersten Teiles des im k. k. Schulbücher-verlage zu Wien erschienenen Lesebuches“ in: „Das erste Schuljahr“.

X. Mann-Czermak: **Spezielle Methodik der Elementarclasse.**

XI. Tischendorf: **Praeparationen.**

XII. Richter: **Die Herbart-Zillerschen formalen Stufen.**

Za računstvo priporočamo še posebej: Dr. Fr. Močnik: **Der Rechenunterricht in der Volksschule.** Eine Anleitung für den Lehrer zum Gebrauche der Rechenbücher für Volksschulen.

Potem „Methodische Anleitung“ za L. Lautarjeve računice in pa Gauby: **Der erste Rechenunterricht.** Pripomnimo pa, da bo še letos izšla v založbi šolskih knjig nova „Računica“ za I. in II. razred in k njej tudi metodično navodilo iz peresa znanega strokovnjaka g. prof. A. Črnivca.

To bi bile nekako najpotrebnejše knjige, katere bi morala imeti vsaj vsaka štiri- in večrazredna šola v svoji „učiteljski knjižnici“ in pa vsaj nekatere teh knjig tudi vsak učitelj(ica) v svoji domači knjižnici. Seveda pogrešati bi pa ne smeli nobene teh knjig v okrajnih učiteljskih knjižnicah in tudi okrajna učiteljska društva bi si jih morala nabaviti.

Okrajnim učiteljskim knjižnicam priporočamo poleg tega še: Dr. Gustav Ad. Lindner: **Encyklopädisches Handbuch der Erziehungskunde** in pa W. Rein: **Encyklopä-**

disches Handbuch der Paedagogik. To Reinovo delo je velezanimivo, zelo natančno, temeljito in obsežno, a tudi drago. Vsi zvezki stanejo blizu 150 K. Kedar pridete v Ljubljano, si to in tudi vse druge nasvetovane knjige lahko ogledate v „Slovenskem šolskem muzeju“. Toliko za danes. Le oglasite se še! Tudi drugim tovarišem je na razpolago „Odmev“. Dragevolje bomo priobčevali vse učiteljske tožbe, a še raje bomo pa hvalili, kar bo vredno hvale, namreč glede notranje uredbe našega šolstva in učiteljskih pravic. Več oči več vidi.

Dopisi.

Štajersko.

Naši listi. „Koroška je za slovenstvo izgubljena“ se sliši žalibog pogosto med Slovenci, češ, prepustimo jo nemili usodi, ni je mogoče rešiti iz nemškega žrela. S takimi izgovori hočemo najti opravičenje za svojo popustljivost ter postajamo podobni bežečemu malosrčnemu bojevniku, ki je vrgel puško v koruzo, a bojna tla popustil brez boja sovražniku.

Res, da se slovenstvo na Koroškem potaplja v nemški povodnji, a to le zavoljo naše znane popustljivosti, malosrčnosti in nepodjetnosti. Naloga izvenkoroških Slovencev je, svoje brate v Korotanu v veljavi slovenskega jezika in v literaturi podpirati, ta naloga zadeva tudi slovensko učiteljstvo. Mi bi morali slovensko učiteljstvo na Koroškem navezati na sebe, v resnici ga pa odbijamo od sebe.

Pregledoval sem „Popotnika“ prejšnjih let, tu najdem n. pr. v 1 številki 1900 opombo upravnistva: „Prvo številko smo razposlali vsem dosedanjim naročnikom in vsem onim šolskim vodstvom na Kranjskem, Štajerskem in Primorskem, kojih voditelji niso naročniki Popotnikov.“ V tem naznanilu pogrešamo Koroško. V letošnji prvi številki „Popotnikov“ sicer ni naštet nobena dežela, a po analogiji prejšnjih naznanil, se „Popotnik“ na Koroško na ogled sploh ne dopošilja. Ali so na Koroškem vsi učitelji „Popotnikov“ naročniki, da se ni bilo trebalo na nje ozirati? Če pa niso naročniki, je upravništvo vse slovensko učiteljstvo na Koroškem brez vzroka preziralo, kar se ne more odobravati, temveč obžalovati.

„Popotnik“ se naj vsako leto ob novem letu dopošlje vsaki učiteljski osebi v slovenskem delu Koroške na ogled. List je tako izvrsten, da more imponovati tudi nasprotnikom, in bi mogel torej vsakim načinom, naj dobi onde kaj odjemalcev ali ne, le koristiti.

Z nevoljo pogledujem tudi „Primožičev ročni zapisnik“, iz katerega je izpuščen imenik koroškega slovenskega učiteljstva, v tem ko so se v prejšnjih Neratovih učiteljskih koledarjih nahajala imena koroških tovarišic in tovarišev. Le tako naprej! Zavest, da se slovensko učiteljstvo ne ozira na svoje brate in sestre na Koroškem, mora na skrivnem tlečo narodno ljubezen nekaterih koroških tovarišev spraviti v obup.

Ali se tudi „Učiteljski Tovariš“ podobnim načinom nič ne ozira na koroške naše tovariše? To naj nam blagovoli pojasniti slavno njegovo upravništvo.

Vsi naši listi si naj iščejo tudi na Koroškem odjemalcev in somišljenikov.

Le pogledjmo, kako pametno ravnajo za sebe nemški listi in knjižnice. Ob novem letu jih dobivamo toliko gratis na ogled, da nam zalagajo v izobilju naš koš. Mnogo nezavednih Slovencev pritegnejo tem načinom k sebi in jih odtegnejo od nas ali jih zazibajo v narodno mlačnost.

Žalostno, a resnično!

Ali se nam v teh razmerah ne zdi ironičen oni samozavestni pesnikov verz: „Mi vstajamo, a vas je strah!“

Iz Zitečke vasi. Malo znana vas, kaj ne? Nemški se imenuje Seitendorf, kar bi bilo po našem Stranska vas, ali, bolje rečeno, da preidem takoj k stvari, klerikalni kot. — Aha, zdaj pa že vemo, kaj nam hoče povedati; gotovo o klerikalizmu, ki tudi v tistem kotu mogočno razpenja svoje peruti in hoče v svoje nenasiťljivo žrelo spraviti vse kar pride v njegovo bližino. — Da, o njem, pa še malo prigodbico zraven, ki se tiče naravnost moje malenkosti, bi rad povedal svojim tovarišem-somišljenikom. Torej čujte!

Nisem še dolgo v tem kraju, in vendar je že zadonelo na moja ušesa iz lin bližnje župnijske cerkve Sv. Martina, da je tudi dvorazrednica, na kateri delujeva z gospodom nadučiteljem, nekako prokletstvo za tukajšnje ljudstvo. Otroci so namreč grozno surovi; do duhovnega gospoda nimajo nikakršnega spoštovanja; kadar pride v šolo, jo nekateri celo pobrišejo, ako le morejo. Kaj je temu vzrok?

Edino le učitelja iz Zitečke vasi (e, šment klerikalnega kota), katerih ni videti v cerkvi noben, še tako velik praznik. Šolski mladini dajeta seveda s tem slab zgled. Kako bi bilo torej mogoče, da bi postali kedaj iz takih otrok dobri ljudje (ki bi radovoljno upogibali vratove pod klerikalni jarem)! — Kaj je torej sveta dolžnost obeh učiteljev? — (Zdaj se pa držite za trebuh, sicer vam od smeha počí!) Vsako nedeljo in praznik bi morala klečati pri glavnem oltarju (morda celo pri maši streči) in moliti tam rožni venec (najbrž na glas). — Ko se bi to v resnici zgodilo, potem bi Sv. Martin v oltarju kmalu ne imel več pet, — ker bi mu jih zlizala. — No, zdaj pa si malo oddahnimo, in pojdemo po več sape, kajti potrebovali jo bomo še precej.

Ker je naša dvorazrednica precej oddaljena od župnijske cerkve, zato poleti otroci tudi ne zahajajo k šolskim mašam, kakor je to po drugod v navadi. To je seveda velik nedostatek v verski vzgoji. To je izprevidel kmalu tudi župnik od Sv. Martina. Tuhtal je in tuhtal, kako bi se temu opomoglo; nazadnje pa jo je le iztuhtal. Šola ima pod svojo streho konferenčo sobo, ali pravzaprav sobo za učila, ki je po njegovem mnenju popolnoma odveč. Ta soba bi bila najpripravnejša za — šolsko kapelo. (Oddahnimo se zopet malo!) Dragi moji, oglejmo si druge šole! Če ve kateri za ljudsko-šolsko poslopje s kapelico, naj mi vendar blagovoli naznaniti po „Učit. Tovarišu“. Župnik je sicer pri seji krajnega šolskega sveta s svojim predlogom prodril, a pri seji okrajnega šolskega sveta do tal pogorel. Najbolj ga je seveda razburilo to, da se je protivil njegovemu predlogu edini g. nadučitelj, ki je opozoril krajni šolski svet, naj oskrbi rajši potrebnjših reči, kakor n. pr. šolsko knjižnico. Ta šola je menda edino tako srečna, da je še nima. „Kedaj pa se bojo otroci katekizem vüčili, če bojo take bukvice brali“, je bil moder izgovor. Mila nam majka! Kedaj se bo vendar Bog usmilil ubogega ljudstva, ki tava po grozni temi nevednosti, po temi hujši kot je vladala pred vstvarjenjem sveta? In vse to so plodovi „blaženega“ klerikalizma, s katerim bi se najsprijaznili tudi mi učitelji! Kratko in malo — ne! Bodimo prijatelji napredka, vzgojujmo naše ljudstvo v narodno-naprednem duhu; kajti edino to ga more rešiti pogina!

Kako hoče zapovedovati klerikalizem tudi v šoli, o tem sem imel čast se sam prepričati.

Bilo je 22. dne svečana. Manjkalo je še ravno 20 minut do desete ure, ko nekdo prav oblastno potrka na duri mojega

razreda. Bil je župnik, ki je navadno o tem času prihajal. Po kratkem pozdravu hotel sem takoj zopet vrniti se v razred z opomnjo, da še manjka 20 minut in torej želim dovršiti, kar imam v današnjem načrtu za prvo uro. Zdaj je počila prva salva. V precej oblastnem, skoro zapovedujočem tonu se mi izrazi župnik, da želi od danes naprej on imeti tudi čas od $\frac{3}{4}$ 10. do 10. ure, ker pride na teden le enkrat. (Šmentano! Ali sem morda jaz kriv, da ne prihaja redno, kakor je njegova dolžnost, da je ena ura vedno, včasih tudi obe — schwarz!) Da si ne dam kar tako meni nič, tebi nič zapovedovati od ljudij, katerim nisem za nič odgovoren, tega mi ne pripušča moj ponos. Zato sem mu tudi brez ovinkov povedal, da tega ne morem storiti, in da to sploh ne gre. Tako odločnega odgovora menda ni pričakoval, kajti zavrelo je po njem, kakor bi vrgel razbeljeno železo v mrzlo vodo. Hotel sem ga pustiti, da si v teh dvajsetih minutah malo ohladi vroče možgane ter iti zopet na svoje delo. Nakrat se mu nekaj posveti v razgreti glavi. (Bila pa je že tudi tako izmučena, da je nakrat usahnil vir slovenske govornice, kajti začel je nemški:) „Warten Sie, warten Sie! Wir müssen das jetzt beschliessen.“ S temi besedami potrka na duri drugega razreda, v katerem poučuje g. nadučitelj, z zavestjo, da je zdaj zmaga gotovo njegova. Pa se je varal. G. nadučitelj je slovesno izjavil, da on v tem slučaju ne more ukazati njemu sicer podrejenemu učitelju (in ne: podučitelju, kakor me je nazval župnik; pa mu bom ob ugodni priliki še že povedal, kaj pravi § 1 štaj. dež. zak. z dne 19. sept. 1899.), da bi ta kar moral pobrati šila in kopita ter ostaviti razred, kadarkoli bi se komu poljubilo, ker je to od učitelja samega odvisno. Tako je bil župnik popolnoma poražen. Pihal je kakor kraška burja. Da bi se vsaj malo maščeval nad menoj, izbruhnil je besede: „Ich weiss schon, welcher Richtung Sie angehören. Ich fürchte nichts, ich fürchte kein Journal.“ „Ich auch nicht“, je bil kratek odgovor moj. „Ich werde schon an den Bezirksschulrat die Frage richten, was hier zu thun ist.“ S temi besedami me je hotel najbrž malo postrašiti, mislil je, da se mi bodo hlačice tresle, ko bom slišal besedo „Bezirksschulrat“. Če se še nikdar v svojem življenju ni zmotil, takrat se je. Saj nisem eden tistih, ki beži, kar ga nože neso, kakor zajec iz grma, če kdo malo z nogami zacepta. Zato sem se mu tudi v tem smislu odrezal, rekoč: „Das ist mir alles Wurst; die Stunde gehört mir, und ich werde sie auch ausfüllen.“ Bila bi se še najbrže dalje pričkala, pa mi je bilo žal za čas, ki bi ga po nepotrebnem trafil; zato sem pustil svojega nasprotnika z g. nadučiteljem samim. V tej razburjenosti se je izrazil, da bo vložil pritožbo na okr. šolski svet, kar mu je g. nadučitelj odsvetoval, ker bi s tem ne škodoval meni, ampak le samemu sebi. Jaz pa mu prav iz dna srca čestitam k tako izvrstni misli. Da bi jo le tudi izvršil! S tem bi si vsaj izkopal prav veliko jamo, v katero bi se zvrnil ves, kakor je dolg in širok.

U. H.

Učitelji in stariši pozor! Dne 10. novembra 1901 se je v Slov. Gradu z veliko slovesnostjo otvorila nova nemška ljudska šola. Ti ljubi slovenjegraški Nemci, (pravi in ponarejeni — teh zadnjih je mnogo več) bili so kar pijani samega veselja. A vse to nam je malo mar, brigajo nas le razni govori pri tej priliki, ker ti razsvetljujejo z bengalično lučjo vse nam že itak zdavno znane namene nemških šol na Slovenskem.

Poglejmo si nekatere teh govorov bližje (posneti po „Tagespost-i“ z dne 11. novembra 1901).

Načelnik krajnega šol. sveta g. Potočnik (od slovenskih starišev rojen Nemeč) rekel je obrnjen proti novemu nadučitelju: „Die neue Schule möge ein Hort deutschen Denkens bleiben, so dass die daran geknüpften Hoffnungen in Erfüllung gehen.“ („Nova šola naj bode varuhinja nemškega mišljenja, tako, da se bodo na njo stavljene nade spolnile.“) Kakšne nade pa goje od te nove šole? Odgovor na to vprašanje dobimo v „Tagesposti“ sami nekaj vrstic poprej, ko se ta gospod zahvaljuje za podpore vsemnemškemu šolskemu društvu v Berlinu, posebno ženski podružnici v Berlinu „Südmarki“ itd. Kakšne nade pa gojijo pruski Berlinci o naših šolah? Da bi se odgojili našemu cesarju zvesti podložni, težko da Berlinci želijo, le da bi se zredilo pri nas več ko mogoče izdajalcev svojemu avstrijskemu cesarju in odpadnikov od naše svete vere.

In kaj je odgovoril na ta načelnikov poziv novoimenovani nadučitelj g. Waldhans, katerega stariši so le češki govorili? Ali je morda g. načelnika zavrnil ter ga poučil, da nemške marke pri nas ne smejo gospodariti? Kaj še? „Waldhans versicherte namens des Lehrkörpers, dass dieser seiner Aufgabe werde gerecht werden“, (obljubil je v imenu učiteljstva, da bode to nalogo zvesto spolnjevalo“).

Na to se je vzdignil še znani dr. Wolfhardt iz Dunaja ter dal učiteljstvu še sledeče strankarske in učiteljstvu zapejlajoče nauke: „Die Lehrerschaft habe die Pflicht, in der heranwachsenden Jugend das Gefühl der Stammesangehörigkeit (z Berlinci) zu wecken und zu erhalten, so dass nicht allein die Männer und Frauen, sondern auch die Kinder sich mit Stolz als Deutsche fühlen (torej politika v šolo). In diesem Sinne richtet er an den Lehrkörper die Mahnung (kako pravico pa ima ta tujec štajerskemu učiteljstvu opomine dajati?) unentwegt dahin zu wirken, dass den ihnen anvertrauten Kindern dieses Gefühl eingepflanzt (posebno slovenskim take šole obiskujočim otrokom) und dass dasselbe stets wachgehalten werde“ (da kričijo „Heil“ ter napadajo mirne Slovence). Dolžnost učiteljstva je, v mladini vzbuditi in okrepčati čut narodne skupnosti, tako, da se ne bodo le moške in žene, nego tudi otroci s ponosom čutili za Nemce. V tem smislu opominja učiteljstvo vztrajno na to delati, da se njih skrbi izročeni mladini ta nemški čut vseje in vedno živ ostane.“

To so torej znamenitejši govori pri tej priliki, a ti govori se niso govorili na skrivnem med seboj ali pri kupici rujnega vina, ampak vse to govorilo se je ob navzočnosti predsednika okrajnega šolskega sveta, c. kr. vodje glavarstva Chapeka in ob navzočnosti c. kr. okrajnega šol. nadzornika A. Schechelna! In nobeden teh gospodov ni ugovarjal proti takemu popolnoma protipostavnemu zapeljevanju učiteljstva; nobeden teh gospodov ni dal „opomina“, da nima ljudska šola s politiko (posebno pa še s strankarsko) nič opraviti. Molče odobraval sta oba gospoda to politiziranje, to narodno hujskanje vpričo šolskih otrok. Dež. šol. nadzornik g. Linhart pa je brzoglavno še svoj blagoslov, svoj „placet“ poslal.

Dragi Slovenci, zakaj navajam vse to? Odgovorim ti s Kristusovimi besedami: „Idi in stori tudi ti tako!“ Slovenski oče, slovenska mati, posebno pa ti slovenski učitelj! Tu imate zgled, kakšen namen ima nemška ljudska šola. Ali naj ima slovenska družega? — Kar je dovoljeno Nemcem, dovoljeno bo tudi nam, saj smo vsi pod cesarjem Franc Jožefom!

Odgojujte nam slovenske moške in žene, ki bodo stali kakor skala v borbi za naš mili materin jezik in našo krasno

slovensko domovino; odgojite nam moške, ki se ne bodo vdali, v katerikoli podobi pride zapeljiva skušnjava; odgojite nam moške in žene, kateri bodo navdušeni za geslo:

„Naprej, moj rod,
naprej zastave slave!“

Ako stori vsak slovenski oče, vsaka slovenska mati in vsak slovenski učitelj to svojo dolžnost, potem bo naša borba z našimi domačini Nemci in nemčurji lahka, kajti zginili bodo ti odpadniki na domačih slovenskih tleh, kakor zgineli spomladni sneg pred toplimi solnčnimi žarki in uresničile se bodo slovenskemu narodu izrečene besede pesnika Gregorčiča:

„Pepelni dan ni dan več tvoj,
Troj je — vstajenja dan!“

Domovina.

Izkaz prispevkov za Kokotov nagrobni spomenik.
Neimenovan 50 K; g. dr. Mayer 10 K; neimenovan 8 K 1 h; g. Drag. Cimperšek, g. Franc Skaza, gospodična Mihelič Riza, g. Ivan Koropec, g. dr. Chloupek, g. Ivan Vošnjak, g. Franc Rajšter, g. Franc Gerec vsak po 5 K; g. V. Kolšek, g. Miloš Levstik, g. I. Vrečko vsak po 4 K; gospodična Fr. Konečnik, g. Fr. Pristovšek, g. V. Ježovnik, g. A. Kocuvan, g. D. Zupančič vsak po 3 K; g. J. Pilib, g. Fr. Herman, g. V. Brenc, g. D. Matekovič, g. Jože Krajnc, g. I. Lukman, g. J. Vrečko, g. I. Kramar, g. I. Pajtler, gospodična Tajnik, g. Lager, g. Schweiger, g. Zotter, Krajni šol. svet Topolšici, g. Lovro Serajnik, g. Koser, g. Schechel, g. Franc Zupančič, g. Repič, g. R. Jurko vsak po 2 K; g. Glaser, gospa Spies, g. Stritar, g. Skaza Jože, g. Fras, g. Rome, g. Brisig, g. Klander, g. B. Mikuš, g. Stergar, g. Hliš, g. Hicelberger, g. Musi, g. I. Mikuš, g. Weninger, g. Cerovšek, g. Wokan, g. Smole, g. Arnečič, g. Ivan Trobej, g. S. Viher, g. Korže, g. Witzman, g. Purkart, g. Šalamun, g. Stibler, g. Košutnik, g. Pavlič, g. Rozman, g. Miha Tajnik, g. Ivan Krajnc, g. Čeh, g. Pukmeister, g. Tribnik, g. M. Kožuh, g. Beno Serajnik, g. Rupnik, g. Černež, gđč. Skerbinc, g. Feigl, g. Dolenc, g. Weixler, g. Majcen, g. Seidler, g. Nehutny, g. Trabusiner, g. Adamič, g. Franc Čeh, g. Karba, g. Volk, gđč. Koderman vsak po 1 K; gđč. Valenčič 60 h. Skupaj 226 K 61 h. Stroški znašajo: a) za nagrobni spomenik 200 K, b) za vožjo in druge priprave 8 K, skupaj 208 K. Ostanek 18 K 61 h naloži se v hranilnici, vsakoletne obresti uporabijo se pa za okinčanje groba, za kar ima vedno skrbeti načelnik „Šaleškega učiteljskega društva“.

Vsem cenj. darovalcem pa kliče iskreni „Bog plati“!

odbor za postavljanje spomenika.

Franc Skaza. Ivan Smolnikar. Ivan Koropec.

Primorsko.

Iz Trsta 24. svečana 1902. († Ivan Dolinar.) V četrtek, dne 13. m. m. je preminol vrl tovariš in zvest slovenski narodnjak g. Ivan Dolinar, učitelj na c. kr. nemški ljudski šoli v Trstu. Pokojnik je bil rojen 10. februarja 1847 v Trziču na Gorenjskem od rokodelskih starišev. Dovršivši domače šole, učil se je nadalje vrlo na realki v Ljubljani in v Celovcu, kjer je bil vedno „Musterschüler“. Strokovnega znanja se je učil na učiteljskih v Gorici in v Trstu. Prva njegova učiteljska služba je bila v Alturi v Istri in potem malo časa v Bujah. Po prestopu izpitu za meščanske šole prišel je takoj na c. kr. nemško deško ljudsko šolo v Trst, kjer je plodonosno deloval blizo 34 let. Kakih 10 let je bil pro-ravnatelj na podružnici te šole v ulici Chiozza. Ko so dozdali drugo novo šolsko poslopje tej šoli v ulici Fontana,

je vsakdo pričakoval, da bode on imenovan definitivnim ravnateljem te šole; a žal, zgodila se mu je nezaslišana krivica. On, ki je toliko let uspešno deloval na tej šoli, je bil obče priljubljen pri otrocih in pri stariših; on, ki je takorekoč poznal vsako družino v svojem šolskem okraju in šolske razmere tako, kakor nikdo drugi; on, ki je bil popolnoma zmožen v govoru in pisavi slovenskega, nemškega, italijanskega in francoskega jezika — bil je (prav po tržaškem sistemu) — preteriran.

Kako marljiv in delaven mož je bil, kaže dejstvo, da je istodobno opravljal službo učitelja, ravnatelja in okrajnega šolskega nadzornika ter je obenem še spisoval knjigo, ki je pravo zrcalo strokovnjaštva pokojnikovega. Ta knjiga „Praktična metoda“, kako učiti nemščine italijanske otroke, kaže na vsaki strani pokojnika kot vrlega šolnika.

Ko je bil nastopil kot c. kr. okr. šol. nadzornik okoličanskih ljudskih šol, uredil jih je v onih petih letih izdatno ter dosegel s svojim neumornim prizadevanjem, da so se vsestransko razširile, tako da imamo dandanes izmed 10 šol 7 štirirazrednic, 2 trirazrednic in le 1 dvorazrednico. Odpravil bi bil še marsikatero nedostanost glede pravice slovenskega jezika na okoliških šolah, ako bi bil našel podporo tam, kjer je bila možnost in dolžnost podpirati ga; a našel je namesto podpore — odpor. Doma je bil ranjki vzgleden družinski oče in v družbi dober tovariš. Nemila osoda, ki ga je preganjala v stanovskih razmerah, ni mu prizanesla niti v družinskih. Zakonska družica mu je po samo treh letih srečnega zakonskega življenja umrla in kmalu nato prvorojenec, kojega je posebno ljubil. Živita mu še sin (nadporočnik) in hči poročena. Brat mu je uradnik v Trstu — a najhuje čuti bridko izgubo blaga sestra. Da, da . . . nemila usoda . . . ta nam je zabranila, da še tributa zadnje časti nismo mogli izkazati ranjkemu, kakor bi se spodobilo, ker prav takrat, ko se je imel vršiti spreved z mrtvecem, razsajali so najhuje po mestu znani izgredi, tako da so ga morali odpeljati — naravnost na pokopališče sv. Ane.

Dičili so njegovo rakev mnogi krasni veneci od njegovih čestilcev, med kojimi se je odlikoval oni, ki so mu ga poklonili učenci njegovega razreda. Slovensko učiteljstvo z okolice je v spomin blagemu pokojniku namesto venca, nabralo primerno svoto za dijaško kuhinjo v Trstu. Vzrok prezgodnje smrti je bila pljučnica, koja si je nakopal s tem, da je po kratki bolezni (hripi), prezgodaj šel v šolo in tam dobil — prepil. Sv. maša zadušnica za pokojnika bode v četrtek, 13. marca v cerkvi sv. Antona novega.

Blagemu pokojniku **slava**, večni mir in **pokoj!**

„Sošolec“.

Goriško.

Po učiteljih. — Klerikalci kar ne morejo preboleti tega, da velikanska večina učiteljev na Goriškem noče v Slomškarijo. Zato jih napadajo, kar se da, smešijo in grdiijo, tako le za premembo po geslu: kakor kaže, pa jih tudi včasih pomiljujejo, pravijo jim ubogi učitelji, strašno se jim smilijo — ali to le takrat, kadar hočejo pred njihovimi očmi ošibati napredno stranko. Zadnja „Gorica“ in „Prim. List“ jih napadata na grd način, ali obenem jih „Gorica“ tudi pomiljuje ter jim kaže, kako da jih je napredna stranka vodila za nos pri volitvah. Vsak učitelj, ki je čital tisti pamflet, ter ve, kako so stale reči z Vrtovčevo kandidaturo, je vrgel „Gorico“ stran, prepričan, kako zavija, in da ima edino le namen, begati učiteljstvo glede na vršeče se volitve volilnih mož. „Gorica“ sedaj kar nakrat joka, zakaj ne kandidira narodna-napredna

stranka zopet Vrtovca. Glejte, vsakdo je pričakoval — tako pravi ta hinavski list — da se Tumova stranka spomni vsaj pri tej priliki svoje obljube ter postavi na Krasu ali na Tolminskem učitelja za kandidata. Toda ti naprednjaki so pozabili na obljube in na Vrtovca ter postavili dva druga kandidata . . . Kaj naj rečemo na to? Učiteljstvu ne bomo razlagali, kaj in kako je bilo z Vrtovčevo kandidaturo, ker to dobro ve in ker vse, kar se je godilo, je bilo izvršeno v sporazumljenju učiteljstva. Zato se morejo učitelji le smejati budalnosti pisavi „Gorice“. — Klerikalci se enkrat jezijo, da hočejo vse učitelji komandirati, češ, Tuma je bil učitelj, Gabršček je bil učitelj, Vrtovec je bil učitelj — kaj le hočejo ti učitelji! po drugi strani — kadar kaže — pa se jim laskajo, ali le s tem namenom, da bi jih hujskali proti narodno-napredni stranki ter odvrčali od delovanja za njo, češ, ako že nočejo delati za klerikalce, morajo pa mirovati!

Prepričani smo, da učitelji že poznajo tako past; zato pa se „Gorica“ jako vara, ako misli, da kakega odvrne iz naših vrst, ter da se pomnoži Slomškarija.

Pri vsej tej hudobiji pa hoče „Gorica“ tudi odvrčati pozornost od vprašanja: Zakaj pa klerikalna stranka, ki se čuti tako mogočno ter vedno tako bahato zatrjuje, da zmaga tuintam, zakaj ta stranka, ki takrat, kadar jej kaže, obrača svoje lice prijazno proti učiteljstvu, zakaj ta stranka ni postavila nikakega učitelja za kandidata? Narodno-napredna stranka je imela resen namen, spraviti v dež. zbor tudi enega učitelja, in ga je tudi kandidovala, klerikalcem pa niti na um ni prišlo, vkljub temu, da so bili gotovi več mandatov, dati jednega izmed njih kakemu učitelju. In zakaj ne? Zato ne, ker klerikalci smatrajo učitelje za „minderwertig“, ker jih trpijo krog sebe le kot ponižne hlapce, kateri ne smejo niti misliti na poslaniški mandat. Naša stranka se je trudila, da pribori učiteljstvu poslanca, klerikalci pa jih le tlačijo, obrekujejo in psujejo in kadar kaže, pomiljujejo ter hočeje hujskati proti narodno-napredni stranki, jih terorizovati, denuncirati ter jim škodovati na sploh. Tak manever uganjajo z učitelji prifrigani redniki „Gorice“ in zeleni pobiči okoli „Prim. Lista“ — zato pa se mora vsak učitelj, ki kaj drži na svojo čast, postaviti po robu zaničevanju in intrigam od strani klerikalcev ter stopati v javnost kot zaveden mož s ponosnim čelom in mirno zavestjo, da dela za blagor svojega stanu, šole, naroda in sploh človeštva, ako v javnosti ne sledi več in manj žegnanim volkom v ovčji obleki, katerih politika je v največjo nesrečo našemu narodu. Zato pa pokoncu in skupno v boj proti srednjeveškemu nazadnjaštvu, ki hoče naše ljudstvo držati v temi edino s tem namenom, da ga izžema v svojo korist!

Društveni vestnik.

Kranjsko.

XXXIII. občni zbor deželnega „Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“ se je vršil 28. decembra 1901 ob 9. uri dopoldne v „Narodnem domu“. — Predsednik Režek Juraj pozdravi nad 40 zbranih učiteljev in učiteljic, vspodbuja, da bi se vsi trdno oklenili društva, zakaj le v združbi je moč. Obžaluje, da nekatera okrajna društva še sedaj niso pristopila k našemu društvu. Nadalje naznanja, da je visoka učna uprava ustregla in imenovala deželnim šolskim nadzornikom za ljudsko šole g. Fr. Hubada in ravnateljem na pripravnici g. Fr. Levca. Oba sta na glasu kot topla prijatelja učiteljstva. V preteklem letu smo dobili

nove deželne očete, kateri nam bodo rezali v prihodnje kruh. Takoj letos bode prilika, da nam pokažejo svojo naklonjenost. — Povsod se sedaj deluje za ustanovitev vseučilišča v Ljubljani. Kakor so se vsi dobro poprijeli dela, da bi se to uresničilo, tako je tudi naše društvo vložilo peticijo potom „Zaveze“.

Potem je poročal tajnik g. Jak. Furlan naslednje:

Slavni občni zbor! Čast mi je, poročati Vam o letošnjem dolovanju našega društva. Moje poročilo bode kratko, ker je g. predsednik omenil že skoraj vse in ker v preteklem letu ni bilo posebnih društvenih dogodkov.

Jutri bode ravno leto, ko se je vršil lanski redni letni 32. občni zbor tudi tu v „Narodnem domu“. Pri volitvi so bili izvoljeni vsi stari gg. odborniki, le namesto g. Engelberta Gangla, jaz.

Pri prvi odborovi seji se je odbor konstituiral tako-le: Juraj Režek, predsednik; Luka Jelenc, podpredsednik; Jak. Furlan, tajnik; Fr. Črnagoj, blagajnik; Jak. Dimnik, Franc. Gabršek, Lovro Letnar, Janko Likar in Jožef Verbič, odborniki. — Pri občnem zboru so bili sprejeti naslednji predlogi: a) Okrajno učiteljsko društvo za Kranjski okraj je bilo sklenilo in vpslalo resolucijo, da „Slov. učit. društvo v Ljubljani“ blagovoli čim prej predložiti visokemu deželnemu zboru v potrjenje disciplinarni zakon, kakršnega je sklenila „Zveza“ nemških avstrijskih učiteljskih društev. — Sklenilo se je bilo prepustiti vso zadevo „Logaškemu učiteljskemu društvu“, katero je bilo že prej sprožilo to stvar. V dotični odsek so bili izvoljeni gg.: Benedek, Likar Hinko, Perko, Repič in Iv. Šega. Kaj se je ukrenilo, izvemo morebiti danes. — Drugi predlog je bil g. Ivana Šege: „Deželno „Slov. učit. društvo v Ljubljani“ naj stori potrebne korake, da se ne bodo službe oddajale kar pod roko, ampak razpisale, kakor to zakon zahteva.“ — Temu predlogu se je ugodilo s tem, da se je v tem smislu vložila prošnja na visoki c. kr. deželni šolski svet. V prošnji se je navedel slučaj v Šiški ter tudi druge okolnosti, katere priporočajo razpisovanje služb ter se je končno prosilo, da se vsako leto vsako definitivno izpraznjeno mesto razpiše. Tej prošnji visoki c. kr. deželni šolski svet dosedaj še ni odgovoril, a ravno omenjeni slučaj v Šiški se je bil pred kratkim zopet spravil v javnost in sicer s tem, da je bila služba razpisana, kakor je bila dotična učiteljica napravila drugi izpit. Kako dolg je bil rok, Vam je znano. O tem se je bil oglašil „Slovenski Narod“, ker drugje ni bilo mogoče. Zdaj je ono mesto zopet razpisano. Upajmo, da se enaki slučajji ne bodo več ponavljali.

Odbor je imel tekom leta pet odborovih sej, v katerih so se reševale različne došle stvari. Ker nismo imeli društvenih pravil posebej natisnjenih, so se ista ponatisnila ter se je poslalo vsakemu društvu 20 komadov. — Poštni hranilnici se je odpovedala čekovna vloga, ker je to po oddaji „Učit. Tov.“ postalo nepotrebno. — Društvo so pri glavnem zborovanju „Zaveze“ zastopali trije delegatje. Vložili smo tudi prošnjo za vseučilišče v Ljubljani na državni zbor potom „Zaveze“. Prošnja za izboljšanje našega gmotnega stanja na deželni zbor je tudi sestavljena in se vložila po kakem poslancu. Dotične sklepe so doposlala naslednja društva: 1. Društvo slov. učiteljic, 2. Ljubljanska okolica, 3. Radovljiško in 4. Kamniško učit. društvo.

Ravno tako so bila slavna okrajna učiteljska društva večkrat opozarjana na točke 5, 6, 7 društvenih pravil, vendar ni niti eno društvo po preteklem letu poslalo imenika svojih članov itd., — zaradi česar mi tudi ni bilo mogoče sestaviti nikakega pravega društvenega pregleda. Upam pa, da bode v prihodnjem letu, v letu izboljšanja plač, takratni tajnik to lahko storil ter Vam obenem poročal o velikem vspehu naših opravičenih prošenj, v kar nam pomagaj Bog, naša sreča in naklonjenost poslancev.

Po tajnikovem poročilu se je vnela kratka debata zaradi prošnje za izboljšanje gmotnega stanja.

Iz poročila blagajnika g. Fr. Črnagoja smo izvedeli, da ima društvo 782-88 K premoženja.

M. Josin je v imenu pregledovalcev računov poročal, da so računi v najlepšem redu.

Potem se določi letne zneske znižati od 20 h na 10. To pa velja le za leto 1902., prejšnji dolžniki plačajo po 20 h, to je polno letnino.

Potem se je vršila volitev po listkih. Odbornikom so bili izvoljeni vsi stari odborniki. Novi odbor se je v prvi odborovi seji tako-le konstituiral: Predsednik Juraj Režek, podpredsednik Luka Jelenc, tajnik Jak. Furlan, blagajnik Fr. Črnagoj, odborniki: Jak. Dimnik, Fr. Gabršek, Lovro Letnar, Janko Likar in Jos. Verbič.

Pregledovalcem računov so bili izvoljeni Al. Keceelj, Ant. Javoršek in Maks Josin.

Posamezen predlog je bil samo eden in sicer g. Perkota, da naj se v Novem mestu nastavijo izprašani učitelji, ki je bil enoglasno sprejet.

Nato je predsednik Juraj Režek zahvalil navzoče za njih udeležbo ter sklenil zborovanje s trikratnim „Slava!“ na našega predobrega vladarja.

Štajersko.

Šmarsko-rogaško učiteljsko društvo se zadnjič ni zbralo v dovoljnem številu, vsled tega zboruje po istem sporu 19. t. m. ob desetih dopoldne v Šmarji.

K obilni udeležbi vljudno vabi Strmšek.

Konjiško učiteljsko društvo je zborovalo dne 6. svečana v Žičah. Prva točka sporedova je bila hospitacija od 10. do 11. ure v I. razredu pri tovarišu Časlu. Obravnaval je z učenci II. oddelka samostalnik, ter pokazal o uspehih poučevanja iz nemščine po Schreiner-Bezjakovi metodi. Debata, katere je sledila hospitaciji, bila je zelo živahna in zanimiva, udeležili so se je skoraj vsi navzoči udje.

Sporedova druga točka je bilo zborovanje. Predsednik g. Čeh pozdravi najsrčneje navzoče, zlasti g. A. Eberla, nadučitelja — Žiče kot gosta, navdušuje k marljivemu društvenemu delovanju, želi naj se vdeležujejo polnoštevilno društveniki zborovanj, ter čestita gđc. O. Feigel k njenemu imenovanju za Slov. Bistrice, omenja, da ž njo izgubi društvo krepko podporo ter jej želi na novem mestu najboljših uspehov.

Zapisnik zadnjega zborovanja se odobri neizpremenjen.

Zaradi osnovanja pevskega zbora nasvetuje gosp. predsednik, naj bi se ustanovil mešan zbor, pesmice, katere bi se popevale, naj se določajo vselej že pri prejšnjem zborovanju. Določi se, da se zbero pevci vselej že pred zborovanjem k skupni vaji, sosebno pa, kadar se zboruje v Konjicah, kjer je tam nam glasovir na razpolago. Gosp. pevovodja naglašja, da treba prave, krepke volje, tedaj bode gotovo dobro napredovalo petje. Nato porazdeli in določi posamezne glasove. —

Po g. predsednikovem nasvetu se sklene soglasno, da si preskrbi društvo spominsko knjigo, kamor naj bi se vpisovali vsi važnejši pojavi društvenega življenja. Da pa ne bi se tako važna zadeva zavlekla predolgo, predlaga g. Jurko, naj se vse društvene listine izročijo tajniku, da jih uredi kronološko ter napravi po istih kratak pregled. Tako urejene listine naj se potem izroče kakemu starejšemu udu, da isti sestavi natančnejši pregled preteklega društvenega delovanja, kar naj se vpiše v spominsko knjigo. Sprejeto soglasno.

Določijo se še stalni poročevalci za časopise, kateri naj objavljajo vse važnejše društvene pojave.

Omeniti pa mi je tudi o važnem podavanju zadnjega zborovanja. Podaval je gosp. Zupančič — Skomarje o osebni dohodnini. Poljudno in temeljito je nas poučil g. podavatelj, kako naj postopamo postavnim potom v zadevi osebne dohodnine, da ne bi se nam odmeril previsok dohodninski davek. Z ozirom na veliko število oseb učiteljskega stanu tega cenilnega okraja, ki plačujejo osebno dohodnino; z ozirom na to, da nima učiteljstvo do sedaj v cenilni komisiji za osebno dohodnino še nobenega zastopnika, kateri bi njega dohodke učiteljskim razmeram primerno cenil, ter z ozirom na to, da se učiteljstvu radi tega mnogokrat predpiše previsok davek, predlaga sledeče: I. Predsedstvo konjiškega učiteljskega društva se pozivlja, da pošlje slav. c. kr. okraj. glavarstvu Celje vljudno prošnjo, naj vpliva na to, da se pri prihodnjih imenovanjih udov in njih namestnikov v cenilno komisijo za osebno dohodnino tudi po eden učitelj imenovati

blagovoli in to zaradi razlogov: 1.) ker je skoraj vso učiteljsko osebje tega okraja dolžno plačevati osebno dohodnino, a nima do sedaj še nobenega zastopnika pri odmerjanju tega davka, kateri bi dohodke učiteljstva njega razmeram primerno cenil, 2.) ker imajo skoraj vsi drugi stanovi (tudi po več) zastopnike v tej cenilni komisiji in 3.) ker cenilna komisija brez učiteljskega zastopnika, ne poznajoča učiteljskih razmer, predpiše previsok davek, kar daje povod mnogostranskim pritožbam zoper odmero osebne dohodnine, ali pa je prizadeti nepostavno okrajšan pri svojih prejemkih. Te neprilike odpadajo ali se vsaj gotovo zmanjšajo z imenovanjem enega učitelja in njegovega namestnika v cenilno komisijo. II. Predsedstvo konjiškega učiteljskega društva se pozivlja, da povabi i druga učiteljska društva tega okraj. glavarstva, naj store v to svrhu isti korak. III. Predsedstvo istega društva se pooblasti in pozivlja, naj stopi ob prihodnjih volitvah v cenilno komisijo za osebno dohodnino v dogovor z drugimi društvi, oz. njih predsedništvu radi kandidatov v to korporacijo. Učiteljstvo pa se pozivlja, naj glasuje ob času volitve le za iste kandidate. — Vsi predlogi sprejeli so se soglasno z velikim navdušenjem. Gosp. podavatelju pa tudi na tem mestu najsrčnejša hvala! — Izreka pa se tudi vsem učiteljskim društvom celjskega okrajnega glavarstva tem potom iskrena želja, naj blagovolijo ista uvaževati vprav omenjene nasvete.

Prihodnje zborovanje s hospitacijo bode v četrtek, dne 3. mal. travna v Konjicah. Janko.

Vestnik.

Najvišje odlikovanje. Njegovo Veličanstvo cesar je podelil okrajnemu šolskemu nadzorniku in učitelju v Lošnju Pavlu Skopiniču, zlati križec za zasluge.

Osebnosti. Kraljevska srbska akademija znanosti v Belemgradu je velezaslužnega slovenskega zgodovinarja g. prof. Simona Rutarja imenovala dopisujočim članom. — Višji okrajni komisar v Krškem g. Viljem baron Rechbach je premeščen v Postojno. — Snplent na I. državni gimnaziji v Ljubljani g. Anton Jeršinovec je minoli teden napravil na dunajski univerzi profesorski izpit iz klasične filologije. — Gdč. Ema Pleško, doslej radovoljka na mestni slovenski dekliški šoli pri Sv. Jakobu, je imenovana za pomožno učiteljico na dvorazrednici pri Sv. Petru v Ljubljani. — Nadučitelji so postali na dosedanjih svojih mestih gg.: Karol Marschitz v Letuša pri Braslovčah, Jakob Stante v Blagovni pri Št. Jurju in F. Rozman v Št. Ilju pod Turjakom. — V pokoj je šel nadučitelj v Trbonjah pri Marenbergu g. M. Regoršek. — Premeščeni so gg.: I. Hrast iz Cerknega h sv. Luciji, Josip Kenda iz Idrije na Lubinj, Ferdinand Jelinčič iz Loga v Podmelec, Josip Rakovšček iz Št. Viške gore v Cerkno, Ivan Gerželj ml. iz Čadrga na Idrijo.

Umrli je 25. m. m. na Branskem pri Št. Janžu učitelj g. Martin Jezernik. N. v m. p.!

Častno meščanstvo je podelila občina Velika Pirešica štajerskemu državnemu in deželnemu poslancu g. Fr. Robiču za njegovo krepko zavzemanje pri razpravi o celjski gimnaziji.

Ljudska šola pri Sv. Petru v Ljubljani se začasno razširi v dvorazrednico. S tem se je napravil zopet mal korak naprej za skrajno zanikerno šolstvo na periferiji Ljubljane. Vasi Moste, Selo, zunanji Vodmat, Tomačevo, Jarše, Obrije, Šmartno in Hrastje ob Savi so brez vsake šole ter jim je moral doslej zadoščati le en razred pri Sv. Petru.

V goriški deželni šolski svet je deželni odbor izvolil profesorja Berbuča. Vслед tega nimajo Slovenci zdaj nobenega neodvisnega zastopnika v tej važni korporaciji.

Potovalni učitelji za kmetijstvo na Primorskem. Razpisana so tri mesta potovalnih učiteljev na Primorskem. Za jedno teh mest je določen italijanski učni jezik, za drugi dve mestu pa slovenski, oziroma hrvatski.

Dr. Emil Holub. Poročali smo že, da je po dolgoletni boleznini umrl na Dunaju dr. Emil Holub, znameniti raziskovalec Afrike. Rojen je bil 7. decembra 1847 v Holici na Češkem, študiral na češki univerzi v Pragi medicino in prirodoznanstvo ter je šel l. 1872. v južno Afriko kot zdravnik, kjer se je nastanil v dinamičnih poljanah. L. 1873. in 1875. je potoval in 1879 se je vrnil v Evropo z bogatimi zbirkami, katere je razdelil med razne avstrijske in izvenavstrijske zavode. L. 1883. ga je spremljala žena v Kapstadt in še višje proti severu. Njegov namen priti v Sudan, se je izjalovil ob divjih rodovih. Rešil je tačas komaj svojo zbirko, katera je obsegala 13000 predmetov. To zbirko je bil razstavil 1891 na Dunaju in 1892 v Pragi. Ta z 38 medaljami odlikovani učenjak je živel posebno zadnja leta v največji revščini, tako, da je moral potovati od mesta do mesta, da si je s predavanjem zaslužil svoj kruh. Posebno, ko ga je bolezen vrgla na postelj, je živel od miloščine, ki jih je dobival od privatnih dobrotnikov. Šele 1. januarja t. l. je dobil državno podporo 5000 K, ali prejel je samo prvi obrok. Tako se spominja vlada domačih učenjakov.

Listnica uredništva.

Na Dolenjsko: Na Vaše vprašanje: „Ali dobi učiteljeva vdova postavno penzijo, ako njen mož izvrši samomor zaradi neznosnega šikaniranja v službi?“ — Vam odgovorimo v pismu. Upamo, da Vas bodo naše blagohotne, prijateljske besede pomirile in potolabile. Bog z Vami!

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Z. 318.

Kranjsko.

An der zweiclassigen Volksschule in Pölland gelangt die zweite provisorisch besetzte Lehrstelle mit den systemmäßigen Bezügen zur definitiven Besetzung.

Die gehörig belegten Gesuche sind im vorgeschriebenen Wege bis 25. März 1902 hieramts einzubringen.

K. k. Bezirksschulrath Krainburg, am 19. Februar 1902.

Št. 603

Goriško.

V šolskem okraju goriške okolice se razpisuje v defn. nameščenje: a) mesto nadučitelja na dvorazrednih ljudskih šolah v Št. Ferjanu in Šempasu ter b) mesto učitelja-voditelja na enorazredni ljudski šoli v Plaveh.

S temi službami spojeni prejemki so določeni v deželnem zakonu z dne 6. oktobra 1900, dež. zak. št. 26.

Prosilci za katero teh mest naj vložijo svoje pravilno opremljene prošnje v teku šestih tednov po tretjem razglasu tega-le natečaja v uradnem listu pri dotičnih krajnih šolskih svetih.

C. kr. okrajni šolski svet v Gorici, 3. marca 1902.

Fran Grm

učitelj na gluhonemnici v Ljubljani

Marica Grm roj. Stritar

poročena 2. svečana 1902.

„Učiteljski Tovariš“ izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega meseca ter stoji vse leto 8 K, pol leta 4 K, četrta leta 2 K. Spisi naj se blagovolijo pošiljati samo pod naslovom: Uredništvo „Učiteljskega Tovarša“ v Ljubljani. Naročnino pa prejema g. Frančišek Crnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Oznanila in poslanice se računajo za stran 30 K, pol strani 16 K, $\frac{1}{3}$ strani 10 K, $\frac{1}{4}$ strani 8 K, $\frac{1}{8}$ strani 4 K; manjši inserati po 20 h petit-vrsta. Večkratno objavljenje po dogovoru. Priloge poleg poštne 6 K.

Izdajatelj in odgovorni urednik Radivoj Koréne. — Last in založba „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“. Tiska „Narodna tiskarna“ v Ljubljani.